

Kadınların Dinî Gruplara Yönelme, Katılma ve Bağlanma Nedenleri*

Fatma BAYNAL **

Erkan YAMAN ***

Özet- Bu araştırmanın amacı, kadınların dinî gruplara yönelme, katılma ve bağlanma nedenlerini tespit etmektir. Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Araştırma, İstanbul’da yaşayan farklı dinî gruplara mensup 50 bayan katılımcı üzerinden yürütülmüştür. Her bir gruptan 10 katılımcı olmak üzere 5 farklı dinî grup seçilmiştir. Bu gruplar; Gülen Cemaati, Menzil Tarikatı, İsmailağa Tarikatı, Süleyman Efendi Cemaati, Rıfai Tarikatı’dır. Araştırmamızda, dinî gruba yönelme nedeni bölümünde psikososyal, dinî ve manevî nedenler; katılma nedeni kısmında farklı dinî gruplara bakış, kişisel, dinî ve manevî nedenler; bağlanma nedeni bölümünde ise dinî grup liderinin önemi, dinî sohbetlerin etkisi ve dinî gruptan ayrılma kaygısı, katılımcıların görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmiştir. Araştırma bulguları, psikososyal, dinî ve manevî etkenler çerçevesinde yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler- Kadın, Dinî grup, Cemaat, Tarikat, Bağlanma

* Doç. Dr. Erkan Yaman danışmanlığında devam eden ‘Dini Gruplarda Kadın Dindarlığı’ adlı doktora tezinden faydalanarak hazırlanmıştır.

** Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Din Psikolojisi Anabilim Dalı

E- Posta: fatmayogurtcu@gmail.com

*** Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

E-Posta: eyaman@sakarya.edu.tr

Giriş

Grup, kendilerini bir grup diye tanımlayan, tutum ve davranışlarını grubun normlarına göre belirleyen kişilerden oluşan bir topluluktur. Gruplar kendi içlerinde, farklı rollere göre yapılanmıştır. İnsanlar, tek başlarına başaramayacakları bir işin üstesinden gelebilmek, kimlik duygusu kazanabilmek, sosyal destek alabilmek veya sırf sosyal etkileşimin hazzını yaşamak için gruplara katılabilmekte veya gruplar oluşturabilmektedir (Hogg, 2007, s. 342). Dinî gruplar, kategorik olarak toplum içinde yer alan sosyal grupların özel bir türünü oluşturmaktadır (Çelik, 2011, s. 7). Tarikat ve cemaatler de dinî gruplar arasında yer almaktadır (Efe, 2008, s. 73). Modern ve seküler ideolojilerin dini çıkartarak yaratmış olduğu boşluk, postmodern dönemin sunduğu imkânlarla hızlı bir şekilde dinî gruplar tarafından doldurulmaya başlanmıştır (Büyükkara, 2007, s. 135). Tarikatlar da dâhil olmak üzere, İslamî canlanma ve cemaatleşme eğilimleri özellikle II. Dünya savaşını takip eden dönemlerde, Türkiye ile birlikte İslam dünyasında kendisini yeniden göstermeye başlamıştır (Günay ve Ecer, 1999, s. 25). Ayrıca modernleşme süreciyle birlikte, geleneksel tarikat yapısından farklı bir şekilde “cemaat”ler de ortaya çıkmaya başlamıştır (Çelik, 2011, s. 23). Bu cemaatler, geleneksel tarikat yapılarından neşet etmiştir. Örneğin, günümüz Türkiye’inde geniş kitlelere ulaşmış Nurculuk ve kolları, Süleymancılık, Menzil Nakşîliği, İskender Paşa Cemaati gibi yeni dinî oluşumların temeli, klasik Nakşîbendilik tarikatına dayanmaktadır (Sezgin, 2013, s. 103).

Yapılan çeşitli araştırmalar sonucunda insanlar dinî gruplara, ileri seviyede dini yaşama arzusu, aile, dost veya arkadaşların tavsiye ve telkinleri (Efe, 2008, s. 88; Karataş, 2004, s. 240-244; Yetik, 1996, s. 122-124; Okutan, 2013, s. 386), günahkârlık duygusu, dinî kurtuluş için daha emin bir yol olduğu düşüncesi, bir Şeyh’in himmetine ihtiyaç duyulması, kötü alışkanlıkları terk etme isteği, rüyalar ya da olağanüstü haller, tasavvuf ehlinin örnek şahsiyetleri (Certel, 2003, s. 188-190), dinî, manevî kazançlar ve dostluk ortamı (Bilge, 2008, s. 126- 130), gündelik hayatın rutinliği ile kentsel bunalımlar (Çelik, 2011, s. 26; Chittick, 2003, s. 10) nedeniyle dâhil olabilmektedir.

Türkiye’de sufi öğretiler, kadınlar arasında da revaç bulmaktadır (Helminski, 2004, s. 2). Çeşitli araştırma sonuçlarında görüldüğü üzere (Şahin, 2006, s. 332; Açıkgöz, 2010, s. 52, 85; Altıntaş, 2005, s. 65-67; Özudoğlu, 2005; Kaya, 2011, s. 118) kadınlar spiritüel/mistik konulara, erkeklerden çok daha ilgili görünmektedir. Bunun bir nedeni, kadınların sufizmde, dinî duyguların daha romantik ve şiirsel aktarımını bulma düşüncesi olabilir (Schimmel, 2001, s. 423). Çünkü

mistik tecrübe veya tasavvufî boyut, dindar insanı, duygu ve heyecan yüklü derunî bir manevî hayata taşıyabilmekte ya da dindarlığı, yüksek duygusallık ve vecd içinde yaşamak isteyenlere bir seçenek olmaktadır (Çelik, 2011, s. 26).

Dinî gruplara kadınların ilgisinin diğer bir nedeni ise modernizm ve sekülerizmin kadınların yaşantılarını değişime uğratmasıyla (Raudvere, 1998, s. 125) birlikte açığa çıkan yeni sorunlar olabilir. Günümüzde kadınların kariyer sahibi olması gibi artıların yanında evliliğin ötelenmesi veya boşanmaların artmasıyla yaşanan yalnızlık duygusu (Sarmış, 2010, s. 9, Badinter, 2011, s. 137) artmaktadır. Bir taraftan toplum baskısı ve erkek egemen kültür, diğer taraftan cinsel özgürlük akımlarıyla zarar gören evlilik hayatına, iş yaşamındaki zor şartların da eklenmesiyle birlikte (Tarhan, 2005) yaşanan problemlere çözüm aramak ya da problemlerden uzaklaşmak için dinî gruplara yönelebilirler.

Ayrıca, tasavvufî anlayışın kadınlara karşı tutumunun, diğer İslamî ilim dallarına göre daha pozitif olması da kadınların dinî gruplara yönelme nedeni olabilir. Sufilerin, şiirlerinde erişilemeyen bir kadına duyulan aşk motiflerine yer vermesi ve bazı sufi tarikatları ayinlerinde kadınların olması, bu duruma örnek olarak verilebilir (Schimmel, 1999, s. 22; Sabbah, 1992, s. 16; Uludağ, 1995, s. 13). Ayrıca sufi tekkeleri, kadınların mistik ve dinî faaliyetlerini yapabildikleri önemli alanlardandır. Buralarda kadınlara önemli roller verilmektedir (Abbas, 2002, s. 1). Geçmişte de tekke ve zaviyelerde kadınlar, kendilerini gerçekleştirme ve psikososyal açıdan yükselme imkânı bulmuştur. İslam âlemindeki bilge kadınların çoğunun tasavvuf öğretisinden gelme nedeni budur (Coşkun, 2011, s. 161).

Ancak kadınların dinî gruplardaki faaliyetleriyle ilgili çok fazla çalışma yoktur (Abbas, 2002, s. 1). Bunun nedeni, kendilerini ön plana çıkartmak istememelerinin yanında, dinî grupların yasal olmaması da olabilir. Örneğin Aktaş, Diyarbakır'da Kadirî Tarikatı ile ilgili 120 erkek ve 19 kadın 139 kişi ile araştırma yapmıştır. Kadınlara daha az mülakat yapmasının nedenini, daha çekingen olmalarıyla, erkeklere nazaran tarikata (dergâh) daha az gitmeleriyle, şeyh veya onun halifeleriyle yakından iletişime geçememeleriyle açıklamıştır (Aktaş, 2014, s. 113). Halvetî-Cerrahî Tarikatı'nı inceleyen Raudvere ise (1998, s. 133) erkek dervişlerin meydana hareket ederlerken, kadınların ritüellerinin ve aktivitelerinin daha gizli olduğunu gözlemlemiştir.

Senegal'deki Müslüman kadınları inceleyen Bop (2005, s. 1119), Sufi kadınların aktif olduklarını ve görevlerini yerine getirdiklerini tespit etmiştir. Ancak kadınlar etken rol oynamakla birlikte erkekler sufi tarikatların görünen yüzü olmakta, kadınlar arka planda kalmakta ve dinî vecibelerini gizlilik içerisinde

sürdürmektedir. Kadınlar, burada kendilerini geliştirmelerine yaratıcılık ve marifetlerini sergilemelerine rağmen erkeklerle aralarında ayrımlar vardır.

Bu doğrultuda çalışmamızın amacı, kadınların, demografik özellikleri ile bağlı oldukları dinî gruplar göz önüne alınarak dinî gruplara yönelme, katılma ve bağlanma nedenlerini araştırmaktır. Araştırmamız tek bir dinî gruptan yola çıkmayıp, 5 farklı dinî grubu incelemesiyle önem taşımaktadır. Çalışmamızda yanıtlanmaya çalışılacak olan araştırma alt soruları şunlardır:

1. Kadınlar dinî gruplara hangi nedenlerle yönelmektedir?
2. Kadınların dinî gruplara katılma nedeni nedir?
3. Kadınların dinî gruplara bağlılıklarındaki en önemli etken nedir?

Yöntem

Araştırmamızda, dinî gruplara yönelme, katılma ve bağlanma nedenlerine ilişkin olarak ayrıntılı ve derinlemesine bir araştırma yapmak için nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmada kavramlaştırma, çoğunlukla verilerden çıkmaktadır (Neuman, 2013, s. 273-274).

Belirlediğimiz dinî gruplara mensup kadınlarla görüşmeler yapılmıştır. Bu nedenle nitel araştırma desenlerinden olgu bilim (fenomenolojik) deseni kullanılmıştır. Araştırmamızda, nitel yöntemlerden yarı yapılandırılmış mülakat tekniği uygulanmıştır.

Bu yöntemde, araştırmacı önceden belirlenmiş kategori ve sınıflamalar kullanmaz, daha doğal ve açık uçlu bir tarzda gözlem yapar (Punch, 2005, s. 176). Yarı yapılandırılmış görüşmelerde yapılanmamış görüşmelere göre araştırmacı daha spesifik sorular sorabilir (Kuş, 2003, s. 101). Araştırmamızda, katılımlı gözlem tekniği doğrultusunda, inceleme konusu olan dinî grupların bazı sohbetlerine katılarak gözlemlerde de bulunulmuştur.

Görüşme formu, araştırmacının teorik kısmından elde edilen veriler, uzman görüşleri ve ön görüşmelerden elde edilen veriler çerçevesinde şekillenmiştir. Özellikle, yapılan ön uygulamalar görüşme formunun şekillenmesinde büyük rol oynamıştır. Görüşme formunda yer alan ana ve yan sorular belirli başlıklar altında toplanmıştır.

Araştırmacının çalışma grubunu, Süleyman Efendi Cemaati, Gülen Cemaati, İsmailağa Cemaati, Menzil Tarikatı ve Rıfâî Tarikatı'na (Cemalnur Sargut Grubu) mensup olan kadınlar oluşturmaktadır. Görüşmecilerin deşifre olmamala-

rı için farklı isimler verilerek kodlamalar yapılmıştır. Her dinî gruptan 10'ar kişi ile görüşmeler yapılmıştır. Kodlamalarda, dinî grupların baş harfleri baz alınmıştır. Buna göre, İsmailî Cemaati: İ, Gülencemaati: G, Menzili Tarikatı: M, Süleyman Efendi Cemaati: S ve Rıfâî Tarikatı: R şeklinde kodlanmıştır. Toplamda 50 kişi ile görüşülmüştür. Katılımcılar kartopu örneklem tekniği yoluyla bulunmuştur. Çalışmanın bilimsel amaçlarla kullanılacağı, kimliklerin ve ses kayıtlarının ifşa edilmeyeceği açıklanarak gönüllü katılımcılara ulaşılmaya çalışılmıştır.

Sonuç olarak, Ağustos 2012 yılında İstanbul-Fatih'te ön görüşmeler yapılmış; Eylül 2012-Nisan 2014 yılında ise mülakatlar tamamlanmıştır.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Mülakatlarda kaydedilen sesler, yazıya dökülerek incelenmiştir. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmamızda bazı veriler tablo şeklinde sunulmuş; benzerlik taşıyan görüşler gruplandırılmaya çalışılmış ve kodlar oluşturulmuştur. Kodlar temalandırılarak bölümlere ayrılmıştır. Ayrıca, araştırmamıza katılan kadınların demografik özelliklerine ait frekans dağılımları SPSS 16.0 programı ile analiz edilerek yorumlanmaya çalışılmıştır.

Katılımcıların Özellikleri

Dinî gruplara üye olan kadınları incelediğimiz bu araştırmanın örneklemini İstanbul’da yaşayan çalışma dâhilindeki dinî gruplara mensup kadınlar oluşturmaktadır. Örnekleme ise İstanbul Pendik, Sultanbeyli, Maltepe, Kadıköy, Ümraniye, Fatih, Üsküdar, Kartal, Rumeli Hisarüstü ve Kâğıthane ilçelerinde yaşayan beş farklı dinî gruba mensup 50 bayan katılımcı oluşturmaktadır.

Katılımcıların yaş aralığı ortalaması 38 yaş olarak bulunmuştur. Katılımcılardan yaşı en küçük olan 18 yaşında; en yaşlı olan ise 64 yaşındadır. Bayanlardan 39 kişi (% 78) evli, 10 kişi (% 20) bekâr, 1 kişi (% 2) ise boşanmıştır. Evli olanlardan 18 kişinin eşi belirli bir dinî gruba mensuptur.

Araştırmaya katılan bayanlardan 21 kişi (% 42) ilköğretim mezunu, 8 kişi (%16) lise ve dengi okul; 18 kişi (% 36) yüksekokul/üniversite, 2 kişi (% 4) y. lisans/doktora mezunudur. Bir katılımcı (% 2) ise okuma yazma bilmemektedir.

Araştırmamıza katılan dinî grup üyelerinin mesleklerine bakıldığında, eğitimcilerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Katılımcılardan 24 kişi (% 48) ev hanımı, 10 kişi (% 20) öğretmen, 1 kişi (% 2) Kur'an kursu öğreticisi, 1 kişi (% 2) yurt müdürü, 3 kişi (% 6) gönüllü Kur'an-ı Kerim öğreticisi, 6 kişi (%)

12) öğrencidir. Katılımcılar arasında 1 kişi (% 2) insan kaynakları; 1 kişi (% 2) iktisat; 1 kişi (% 2) ise ticaretle uğraşmakta, 2 kişi (% 4) ise emeklidir.

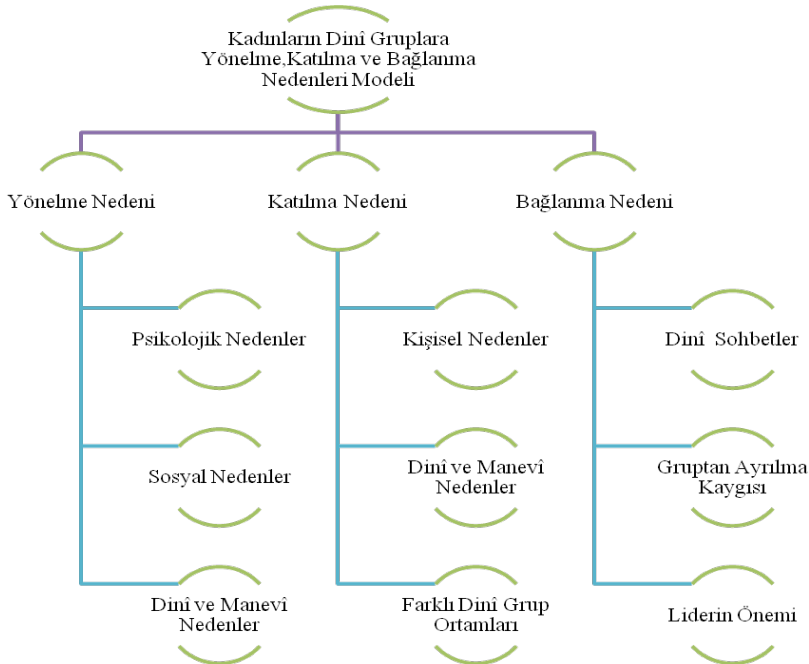
Katılımcılardan 48 kişi (% 96), yaşamının büyük bir bölümünü kentsel bölgede geçirirken, 2 kişi (% 4) ise kırsal bölgede geçirmektedir.

Katılımcıların ekonomik alım gücünü ölçmek üzere sorulan sorularda “düşünerek harcama yaparım” diyenler % 82 (41 kişi) oranı ile çoğunluğu oluşturmaktadır. Ardından “rahatça harcama yaparım” diyenler % 12 oranla (6 kişi) ikinci sırada gelmektedir. Sonrasında ise % 6 (3 kişi) oranı ile “temel ihtiyaçların dışında oldukça zor harcama yaparım” diyenler gelmektedir.

Katılımcıların dinî grupta bulunma süresine bakıldığında ise 1-5 yıl arası 17 kişi (% 34), 5-10 yıl arası 8 kişi (% 16), 10-15 yıl arası 12 kişi (% 24), 15-20 yıl arası 5 kişi (% 10), 20-25 yıl arası 3 kişi (% 6), 25-30 yıl arası ise 5 kişi (% 10) olarak bulunmuştur.

Bulgular ve Yorumları

Araştırma bulgularına göre kadınların dini gruplara yönelme, katılma ve bağlanma nedenlerinden çıkan sonuçlar şu şekilde modellenmiştir:

Araştırma bulguları bu model çerçevesinde açıklanmaya çalışılacaktır.

Dinî Gruba Yönelme Nedenleri ile İlgili Bulgular

Katılımcılara yöneltilmiş olduğumuz “bağlı olduğunuz dinî gruba yönelişinizdeki en önemli etken neydi? Bu süreci anlatır mısınız?” sorusuna vermiş oldukları yanıtlardan yola çıkılarak kodlamalar yapılmıştır. Kodlamalar sonucunda dinî gruba yönelme nedenleri üç başlıkta kategorilendirilmiştir:

Tablo 1: Dinî Gruba Yönelme Nedenleri

Kodlar (Dinî Gruba Yönelme Nedenleri) ¹		İ	M	R	S	G	N
Psikolojik Nedenler	Anlam Arayışı	2	1	2		1	7
	Psikolojik Problemler	1	3	2		1	7
	Ailevî Problemler			4	1	2	7
Dinî ve Manevî Nedenler	Manevî Arayış			2	1	1	3
	Dini Daha İyi Yaşama İsteği	3	2	1	1	2	9
	Dinî Bilgi Edinme	1		1		1	3
Sosyal Nedenler	Medya Etkisi (Televizyon/ internet)			6			6
	Hocaların Etkisi	2	1		1	2	6
	Liderin Etkisi			2	2		4
	Arkadaş Etkisi	3	6	3	1	2	15
	Aile Etkisi	3	1	2	8	3	17
	Dinî Gruplara Bağlı Dershaneler					3	3
	Dinî Gruplara Bağlı Yurtlar						5
	Boş Zamanı Değerlendirme		2	1	4	1	3

İ : İsmailağa Cemaati, M: Menzil Tarikatı, R: Rıfai Tarikatı, S: Süleyman Efendi Cemaati, G: Gülen Cemaati

Tablo 1’e bakıldığında, katılımcıların dinî gruba yönelme nedenleri üç başlıkta kategorilendirilmiştir. Bunlar: *Psikolojik nedenler*, *sosyal nedenler* ile *dinî ve manevî nedenler* olarak gruplandırılmıştır. *Psikolojik nedenler* alt başlığında “psikolojik problemler” (7 kişi), “ailevî problemler” (7 kişi) ve “anlam arayışı” (7 kişi); *dinî ve manevî nedenler* başlığı altında “İslam’ı daha iyi yaşama isteği” (9), “manevî arayış” (3 kişi), “dinî bilgi edinme” (3 kişi); *sosyal nedenler* kategorisinde “aile etkisi” (17 kişi), “arkadaş etkisi” (15 kişi), “hocaların etkisi” (6 kişi), “liderin etkisi” (4), “dinî gruplara bağlı dershaneler” (3 kişi) ve “dinî gruplara bağlı yurtlar” (5 kişi), “medya etkisi” (6 kişi) ve “boş zamanı değerlendirme” (3 kişi) konuları vardır. Araştırmamızda dinî gruplara yönelmede en

¹ Dinî grup üyelerinin liderlerinin birden fazla özelliğinin olduğunu belirtmesi, tabloya yansıtılmıştır.

etkili olan nedenlerin “aile etkisi” (17 kişi) ve “arkadaş çevresi” (15 kişi) olduğu tespit edilmiştir.

Psikolojik Nedenler

Anlam arayışı, psikolojik problemler, ailevî problemler olarak ele alınan kodlamalar, psikolojik nedenler kategorisinde değerlendirilmiştir. Katılımcılardan bazıları gruba girmelerinin asıl nedeninin, yaşadıkları ailevî ve psikolojik problemlerden kaynaklandığını belirtmiştir:

“Çocuğumu kaybetmişim. Benim de psikolojim bozulmuştu. O yüzden mutsuzluk derdine deva aramak için insan psikologlara gider ya, ben de dine gittim.” (M- Feyza).

“İlk oğlum evlendiğinde, 8 yıllık evli, çok huzursuzluklarını gördüm. Boş şeylerle üzdüler bizi. Psikolojik rahatsızlıklar yaşandı... Sıkıntılar üst üste gelince, ben Mevla’ya yaklaştıkça bunları hissettirdi bana. Bu sefer o yola girdim” (İ-Derya).

“Kızım istenmeyen bir evlilik yaptıktan sonra, ağır depresyon geçirmiştim. Her zaman söylüyorum; eğer o dönemde sadatlar olmasaydı, inan ben Bakırköy ya da Erenköy’deydim. Onların himmeti onların duasıyla...” (M-Melek).

Psikolojik arayışlar, hayatın amacını sorgulama şeklinde de olabilmektedir:

“Benim kuşkularım çok fazlaydı. Ne olduğumu bulmaya çalışıyordum... İyice bozdum ben. Namazı bıraktım. Düşünce olarak saçma bir hayat yaşamaya başladım. Gözüme üç harfliler görünmeye başladı. Sürekli rahatsız ediyorlardı. Gece ayağıma vurup kaçanlar oluyordu. O aralarda Bakü’de çalışırken Hoca’yı TRT’den, sabah programından gördüm. Kanalları geçiyordum; tevafuk yani izleyeceğim varmış, zamanı gelmiş, çağırmış demek ki.” (R-Deniz).

Dinî ve Manevî Nedenler

Dinî ve manevî nedenler temasında dinî bilgi edinme, İslam’ı daha iyi yaşama isteği, manevî arayış, mürşit arayışı kodları yer almaktadır. Katılımcılardan ba-

zıları manevî arayış, dinî bilgi edinmek ve öğrendikleri bu bilgileri yaşamak için dinî gruba yöneldiklerini aktarmıştır:

“Yirmi otuz sene boş yere zaman harcadım zaten. Bundan sonra sonumuz ölüm. Bundan sonra neden namaz kılmamayım, neden kapanmayayım?” (M-Yaren).

“İslam’ı güzel yaşamak, hakkıyla yaşamak istiyordum hep. Tesettüründen tutun da evdeki çocuklara bakışaçım, insanlara bakış açım, hep zayıf hissediyordum kendimi. Sonrasında gittiğim yerde ‘bağlansan daha zevk alırsın.’ dendi.” (M-Zeliha).

“Arayışım manevî. Hoca ihtiyacı. Peygamberimiz Ashabına örnek olmuş, ben de Allah’ımdan bana örnek olacak bir kişi çocukluğumdan beri istiyordum. İçsel bir sebep.” (R-Esma).

“Gerçekten ateist gibi düşünüyordum. Bilgisizlikten kaynaklanıyor tabi. Bu defa ruhî bir açlık hissediyorsunuz; manevî bir eksiklik hissediyorsunuz. O eksikliği de yerini dolduracak en iyi bir şey arıyorsunuz. Tabi bu arada ben daldan dala kondum. Kalbim diğerleriyle mutmain olmadı. En son bu cemaatle karşılaşıncı, kitabı da okuyunca, ‘Tamam!’ dedim, ‘Aradığım bu.’” (İ-Erva).

İşıldar’a göre (2012) kadınlar için bu tarz gruplar, dini daha iyi yaşama alanıdır. Görüşmeler sonucunda da dinî ve manevî nedenlerin kadınları dinî gruplara yönelttiği söylenebilir.

Sosyal Nedenler

Aile, arkadaşlar hocalar veya liderlerin yönlendirmesi ile birlikte dinî gruba bağlı yurt ve dershaneler, boş zamanı değerlendirme ile medya etkisi, sosyal nedenler içerisine dâhil edilebilir. Araştırmamızda sosyal nedenlerin, dinî gruba yönelmede ağırlıklı etken olabileceğine dair örnekler görülmektedir:

“Mukabeleye gittiğimizde, Ramazan ayında bir vekil vesilesiyle girdim. İyi ki de girmişim. Çok şükür! Elhamdulillah!” (M-Erva).

Dinî gruplara, bireyin ailesi dışında arkadaş/komşu, dinî liderler ve hocaların da etkisi olabilmektedir:

“Nurcan abla onu (İslam’ı) çok özel yaşadı. Aşkla! Yani o (Nurcan abla) dedi, ‘Cemalnur Hanım’la görüştürelim.’ diye...” (R-Sinem).

“Yaz döneminde mahallemizde ablamız vardı. Onu örnek almıştım. Yaz tatillerinde gideriz ya Kur’an okumaya. ‘İlkokulu bitirdiğin zaman, seni medreseye götürürüz.’ diyordu. Onun da vesilesi oldu tabi...” (İ-Keriman).

Üniversiteye hazırlık dershanelerinin ve üniversite ortamlarının, dinî grubu tanımada ve dinî gruba katılmadaki etkisi olduğu yapılan mülakatlarda görülmüştür. Ağırlıklı olarak Gülen Cemaati bu ortamlarda başı çekse de farklı cemaatlerden de örnekler olabilmektedir.

“FEM’e sadece başarısı yüzünden gittim ama çok daha fazlasını buldum. Yani Allah’a çok şükür!” (F-Hatice).

“Üniversiteye kayıt için gelmiştik... Aslında ben yanlışlıkla cemaate girmiş oldum, bu şekilde başlanmış oldu; işte ‘yakınlarda bir A...yurdu var, fiyatı da çok uygunmuş’ falan filan, böyle...” (F-Hacer).

“Mirac kandil sohbeti vardı, yurt bayağı kalabalıktı... Ben o anki manevî havadan sohbetlerden, okunan Kur’an’dan o kadar etkilendim ki, benim gerçekten cemaate o adımı atmış olmam o gün.” (S-Suzan).

Katılımcılar, dinî grupların sosyal açıdan sağladığı faydaları da aktarmıştır:

“Menzile girdim. Burada tanıştık. Arkadaşlar vardı, ‘Zaman geçmesin.’ Dedim boş boş... Evde ne yapacağım? Sıkılıyor insan, ortam istiyor.” (M-Yaren).

“Evlendim, buraya geldim, Ümraniye’ye taşındım. Kimsem yok. İlk cemaati tanıdım. Hemen ne oldu, işte hatim grupları ayarlandı. Arkadaş grubu oluştu.” (S-Tuğçe).

Rıfâî Tarikatı üyesi görüştüğümüz 10 kişiden 6’sı televizyon aracılığı ile Cemalnur Sargut’u tanımış ve bu dinî gruba dâhil olmuşlardır:

“Bir TV programında gördüm. TRT’de Cemalnur Hoca’mız iki haftada bir sohbet yapıyordu. Orada gördüm, konuşması çok hoşuma gitti. Çok bunalmımlı bir dönemdeydim; maddî sıkıntılar, ailemizden gelen sıkıntılar vardı ve arayış içerisindeydim.” (R-Filiz).

R-Filiz'in dinî gruba yönelmesinin ana nedeni ailevî problemler olup televizyonda Cemalnur Sargut'u izlemesi problemlerinden kaynaklı arayışının bir neticesi olmuştur. Görüldüğü üzere dinî gruba girme nedenlerini, tek bir kategoride değerlendirmek mümkün olamayacağı gibi, insanlar için tek bir neden üzerinden düşünmek de yanlış olacaktır. Ancak yine de bir genelleme yapacak olursak, katılımcılar dinî gruplara ağırlıklı olarak, arkadaş ve ailenin etkisi ile yönelmektedir.

Dinî Gruba Katılma Nedenine İlişkin Bulgular

Katılımcılara, dinî gruba girmeden önce araştırma yapıp yapmadıklarını sorduk. Bazıları gruba girmeden önce araştırma yapmış; farklı dinî grupları incelemiş veya sorgulamıştır:

“Beş yıl çok sorguladım. Hemen eşim cemaatte ben de cemaate adım atayım falan gibi bir şey olmadı. Biraz fazla sorguladığım için beş yılımı aldı, kayıp beş yıl diyebiliriz, ama nasip.” (*S-Suzan*).

“Ben daldan dala kondum kalbim diğerleriyle mutmain olmadı. En son bu cemaatle karşılaşıncı kitabı da okuyunca tamam dedim aradığım bu.” (*İ-Erva*).

“Yolu bulmuyorsun önce hocayı, müşidini buluyorsun insan sevmediği bir rehberle şehir turunu bile kaldıramaz yani.” (*R-Esma*).

Araştırma yapmayan katılımcılar farklı gerekçeler öne sürmüştür:

“İnan ki hiç (araştırma) yapmadım direkt gittim. Kafamda sorular vardı onları sordum.” (*R- Deniz*).

“Araştırma niye yapmadım? Zaten eşimdi benim için birinci öncelik hani o ne diyorsa doğrudur o nerede bulunuyorsa doğru yerdedir... Nihayetinde hani yol Allah'ın yolu.” (*F-Suzan*).

“Hocalarımız da zaten önemimi bilmeden araştırma yapmadan girmeyiniz dediler.

Ne gibi bir araştırma yaptınız?

Aslında yine hocalarımıza sorarak... Ne yapmalıyız? Ne gibi görevimiz var diye sorduk" (İ-Tuğçe).

Ayrıca dinî gruba girmenin akıldan çok gönül işi olduğunu düşünmeleri de araştırma yapmayı arka plana itmektedir:

"Cemaat işi akıl işi değildir. Gönül işi, hakikaten akıl doyamaz, zaten akıl da aciz kalır. Tasavvuf gönül işidir. Öncelikle zaten tasavvufun varlığını tam manasıyla hazmetmen lazım ki cemaate giresin, tarıkata giresin." (S-Tuğçe).

Görüldüğü üzere araştırma yapan katılımcılar olsa da aldığımız yanıtların çoğu, herhangi bir araştırma yapmadıkları yönünde olmuştur. Katılımcıların, kendilerini dinî gruplara yönlendiren kişilere duydukları güven, dinî gruba katılmanın akıl değil gönül işi olduğu düşüncesi araştırma yapmama nedenleri arasında yer almıştır.

Tablo 2: Dinî Gruba Katılma Nedeni							
Kodlar (Dinî Gruba Katılma Nedeni) ²	İ	M	R	S	G	N	
Dinî ve Manevî Nedenler	Allah'a Yakın Olmak	3	3		1	1	8
	Allah'ın Rızasını Kazanmak	2	2	1	3	4	12
	Allah Yolunda Yürümek	1	2	4	1		8
	Allah'a Kul Olmak			1	1		2
	Dinî Bilgi Edinmek	2		1		2	5
	Dini Yaşamak	1	3	1	2		7
	Daha Çok İbadet Etmek	1	2				3
	Ahireti Kurtarmak	1				1	2
	Tebliğ Etmek	2	1		2	6	11
	Bir Şeyh'e Bağlı Olmak	1	3				4
Kişisel Nedenler	Kendime Yararlı Olmak	1			1	1	3
	İnsanlara Faydalı Olmak	1	1	2	2	4	11
	İnsan Olmaya Çalışmak			1			1
	Ölçülü ve Dengeli Olmak				1		1

İ : İsmailağa Cemaati, M: Menzil Tarikatı, R: Rıfai Tarikatı, S: Süleyman Efendi Cemaati, G: Gülen Cemaati

² Dini grup üyelerinin dini grupta bulunmalarının birden fazla amaçlarının olduğunu belirtmesi, tabloya yansıtılmıştır.

Katılımcılara dinî gruplara katılma nedeni sorulmuştur. Yanıtlar çerçevesinde kodlar belirlenmiştir. Kodlar temalandırılarak dinî ve *manevî nedenler ile kişisel nedenler* olarak iki şekilde temalandırılmıştır. *Dinî ve manevî nedenler* olarak en çok ifade edilen görüş, “Allah’ın rızasını kazanmak” (12 kişi) olmuştur. Bununla birlikte tebliğ etmek” (11 kişi), “Allah’a yakın olmak” (8 kişi), “Allah yolunda yürümek” (8 kişi), “Allah’a kul olmak” (2 kişi), “daha çok ibadet etmek” (3 kişi), “dinî bilgi edinmek” (5 kişi), “dini yaşamak” (7 kişi), “ahireti kurtarmak” (2 kişi), ve “bir şeyhe bağlı olmak” (4 kişi) şeklinde belirtmişlerdir. *Kişisel amaçlarda* ise “insanlara faydalı olmak” (11 kişi), “kendime yararlı olmak” (3 kişi), “insan olmaya çalışmak” (1 kişi), “ölçülü ve dengeli olmak” (1 kişi) gibi ifadeler yer almıştır. Bu ifadelerden anlaşıldığı gibi katılımcılar dinî gruplarda bulunmalarının nedenini ağırlıklı olarak dinî ve manevî nedenler ile açıklamıştır.

Kişisel Nedenler

Katılımcılardan bazılarının dinî grupta olma nedenleri, kişisel gelişimlerine fayda sağlaması içindir:

“Amacımız ölçülü ve dengeli olmak. Kim olursa olsun ölçülü olmak önemli.” (S-Feyza).

“Amacım hem kendime hem de çevreme faydalı olmak.” (F-Semra).

“Ben insan olmanın niyetindeyim.” (R-Aslı).

Mülakatlara göre katılımcılardan bazıları, dinî grupların dine ve maneviyata yöneltmesiyle birlikte, kişisel gelişimlerine de fayda sağladığını düşünmektedir.

Dinî ve Manevî Nedenler

Araştırmamıza katılanlar için Allah yolunda olmak, tebliğde bulunmak, Allah’a yakın olmak ve O’nun rızasını kazanmak dinî gruba katılma nedenlerinin en başında yer almaktadır.

“Allah’ın yolunda olmak... Allah’a daha çok yaklaşmak dinimizi daha güzel yaşamak o kadar çok bilgisizmişiz ki, eksiklerimizi tamamlıyoruz” (M-Suzan).

“Amacım, hocamızın şöyle bir duası var: ‘Nâmi Celîlî Muhammedî’yi, Güneş’in doğup battığı her yere ulaştırmak, gayeyi hayalimiz olsun.”
(F-Hacer).

Sonuç olarak katılımcılar, dinî gruplara en çok dinî ve manevî nedenler sebebiyle katılmaktadır.

Farklı Dinî Grup Ortamları

Katılımcılara farklı dinî gruplar hakkındaki düşünceleri sorulduğunda çoğunlukla eleştiri yapmak istememişlerdir. “Hepsi aynı yol” ifadesini kullananların yanında, karşılarında kendi gruplarından farklı bir dini grup çıkmadığı için “bilgim yok” diyenler de vardır.

Eleştiride bulunanlar ise kendileri dışındaki tarikatları manadan yoksun ve şekilci olarak görmektedir:

“Gülen Cemaatinde, İslâm’ı biraz daha tavizkar gördüm. Light gördüm, yumuşak. Bir tavizkar, bir de dergiymiş, şeymiş, Risale-i Nur’muş hemen. Kur’an-ı Kerim’den önce hemen onları açmaları beni rahatsız etti.”
(İ-Derya).

“Bir defasında teyzemle Mahmut Efendi Cemaatinin sohbetine de gitmiştim, Sefaköy’de. Orada da Nur Cemaati gibi zannetmiştim ama o kadar sertler ki oradan çıkınca kendimi, ‘hiçbir ümidim yok, günahkârım ben, zaten hiçbir kurtuluşum yok, bu zamanda imkânsız’ olarak görüyorum. Daha şefkatli daha ümitvar Nur Cemaati geldi.”(F-Melike).

“Sen kendini sıkıntıya sokmadan istediğin gibi yaşayacaksın. Allah’ın emrettiği tesettürü takmayacaksın, ondan sonra da mutlu olursun tabi(!) Bana hiç samimi gelmiyor. Ben Cemalnur Sargut’u oturup on beş dakika dinleyemem.” (S-Aysel).

“Yasin okuyorlar yıllardır. Artık dinlemekten ezberlemişler ama kaldırın birisini, ‘Neden bahsediyor, Yasin ne anlatıyor?’ deyin bilmezler ama bizim cemaatimiz böyle değil. Mesela bir Adıyaman Cemaati böyle...”(İ-Keriman).

“Bendeki Nakşî Tarikatı sadece ibadet etmek riyazette bulunmaktan iba-

retti bu da bana şekil olarak geliyordu... Daha sonra Mevlana Hazretleri'ni araştırmaya başladım birkaç kişinin sohbetine gittim yavaş yavaş çekilme yaşıyordum..." (R.-Canan).

"Bir arkadaşşıma soruyorum mesela Süleymancılardan niye eşarbnı öyle yapıyorsun? Niye öyle kapatıyorsun? Bak, elin hep orda diyorum: 'Yok benim öyle olduğumu görmeliler diyor.'" (R.-Aslı).

Gülen Cemaati ile ilgili eleştirilerde ağırlıklı olarak, Kur'an-ı Kerim yerine risalelerin okunması eleştirilmiştir. Rıfai Grubu'nun ise tesettüre dair yorumları eleştirilirken, İsmailağa Tarikatının şekilci oluşu, Menzil Tarikatının ise ilmiyal bilgilerinin dışında çok fazla bir eğitim yönünün olmadığı için eleştirdikleri görülmüştür. Süleyman Efendi Cemaatine bağlı kadınların başörtüsü örtme biçimleri de yapılan eleştiriler arasındadır. Sonuç olarak katılımcılar, kendilerini nerede iyi hissediyor veya hayatlarında neyi önceliyor ise o dinî grubu tercih etmektedir.

Katılımcıların Dinî Gruba Bağlanma Nedenlerine İlişkin Bulgular

Dinî Sohbetlerin Gruba Bağlılığa Etkisi

Tablo 3: Dinî Sohbetlerin Etkisi

Kodlar (Dinî Gruba Katılma Nedeni) ³	İ	M	R	S	G	N
Psikolojik Etki	Psikolojim Düzeliyor	1	4	1	2	8
	Mutlu Oluyorum		4	2	1	7
	Kendimi Yeniliyorum	1	2	3	1	8
	Huzurlu Oluyorum	2	2	2	2	8
Dinî ve Manevî Etki	Maneviyatımı Tazeliyor	2	1		3	9
	Hatalarımın Farkına Varıyorum	3	2	2	2	11
	İbadete Yöneltiliyor	3		2	1	9
	Dinî Bilgi Öğreniyorum	3	3		4	11

İ : İsmailağa Cemaati, M: Menzil Tarikatı, R: Rıfai Tarikatı, S: Süleyman Efendi Cemaati, G: Gülen Cemaati

³ Katılımcılara göre dini grup sohbetlerinin birden fazla önemi olması tabloya yansıtılmıştır.

Katılımcılara dâhil oldukları sohbet ortamlarının etkisine dair sorular sorulmuştur. Oluşan kodlar neticesinde temalar, *psikolojik etki* ile *dinî ve manevî etki* olmak üzere iki kısımda değerlendirilmiştir. Tablo 8'e göre katılımcılar *psikolojik etki* kategorisinde sohbet ortamlarında en çok “psikolojim düzeliyor” (8 kişi) nitelendirmesinde bulunmuştur. Bunun dışında “mutlu oluyorum” (7 kişi), “kendimi yeniliyorum” (8 kişi) ve “huzurlu oluyorum” (8 kişi) gibi açıklamalar da bulunmuşlardır. *Manevî etki* bölümünde ise en çok “dinî bilgi ediniyorum” (11 kişi), “hatalarımın farkına varıyorum” (11 kişi), “ibadetlere yöneltiyor” (9 kişi), “maneviyatımı tazeliyor” (9 kişi) gibi ifadeler kullanılmıştır.

Psikolojik Etki

Katılımcılar sohbet ortamlarında bulunmanın psikolojilerini düzelttiğine dair açıklamalarda bulunmuştur:

“Şöyle insanlar arasında pozitif enerji oluyor ki o ortamdan mutlu ayrılıyorlar. Bir tür terapi. Hatme de öyle bir türlü rahatlatıyor insanı.” (M-Feyza).

“Muhteşem psikolojik terapi oldu. Aynı görüşten, aynı hisleri paylaşıyorsun, aynı sıkıntılar içindesin, her şey... Gülüyorsun, eğleniyorsun. Muhteşem psikolojik terapi...” (F-Semra).

Bazı katılımcılar, sohbet dinlemeyi kendilerini yenileme olarak algılamaktadırlar:

“Sohbet dinlediğinde etkileniyorsun, yenileniyorsun. Zaten ayet var. Ancak kalpler Allah'ı zikretmekle mutmain olur.” (İ-Rabia).

“Kendini yeniliyorsun. Mesela, hoca sana format atıyor formatlanıyorsun...” (R-Canan).

Katılımcılardan bazıları, sohbetlerde yapılan konuşmaların kendi problemlerine hitap ettiğini ifade etmiştir:

“Bir sıkıntın var mesela, ‘Hocam cevap ver’ diyorsun, yemin ederim, sanki yüzüne bakıp o olayla ilgili cevap veriyor.” (R-Deniz).

Görüldüğü üzere katılımcılar, sohbet ortamlarında bulunmanın onları mutlu ettiğini, huzur verdiğini, kendilerini yenilediklerini, ruhlarını arındırdığını ve psikolojilerini düzelttiğini aktarmıştır:

Dinî ve Manevî Etki

Araştırmamıza göre katılımcıların, sohbetlere gitmediklerinde dünyevîleşilecekleri, boşlukta olacakları gibi manevî kaygılar taşıdıkları görülmektedir.

“Bir anda kendini deli gibi sinirli birisine bağırırken ya da oturup şikâyet ederken buluyorsun. Ama sohbe gitmek yeniliyor seni.” (*R-Canan*).

“Gitmediğim zaman, tamamen dünya işlerine daldığıma inanıyorum.” (*F-Suzan*).

Sohbet veren kişiler de sohbet verilmesi ile ilgili mesuliyet duyduklarını ifade etmişlerdir.

“Anlatmaktan da zevk alıyorum. Anlatınca çok acayip aşkım artıyor, seviyorum.” (*R-Esma*).

“Sohbet vermek rahatlatıyor, amacımı yerine getirdiğimi düşünüyorum. Şahsımdan dolayı iptal edilse, vicdanen, çok huzursuz oluyorum.” (*S-Ferhan*).

Bununla birlikte sohbet içeriklerine baktığımızda genelde her grubun kendine özel müfredatı olduğunu söyleyebiliriz. Gözlemlediğimiz üzere Rıfâî Tarikatı üyeleri gençlerle yapmış oldukları sohbetlerde, Mesnevî Şerhi’nden ve Kenan Rıfâî’nin kitapları üzerinden sohbet yapmaktadır. Gülen Cemaatinde ise sohbet yapan kişiler, belirledikleri sohbet içeriklerini Risale-i Nur Külliyyatı üzerinden örneklerle anlatmaktadır. İsmailî Tarikatı, Menzil Tarikatı ve Süleyman Efendi Cemaati de aynı şekilde kendi dinî gruplarına bağlı yazarlara veya yayınevlerine ait kitaplardan veya dergilerden faydalanmaktadır:

“‘Dinde ne güzel şeyler varmış.’ diyoruz. Bakıyoruz, Ashab nasıl yaşamış, peygamberimiz nasıl yaşamış, bunları öğreniyoruz.” (*M-Suzan*).

“Bir kere haftalık sohbetlerde nafiye ibadetlerden tut, yapmış olduğun tutumlar, nasıl daha iyi anne olabilirsin, eşine karşı daha hayırlı eş olmak...” (*S-Tuğçe*).

“Sohbetlerde de mesela öfkenin yenilmesiyle ilgili çok anlatımlar oluyor.” (*İ-Reyhan*).

“Tabi dine eksenli olmak üzere bu işte genelde bizim Risale-i Nur’lardan, onu yorumlamak ya da Hoca Efendi’nin kitapları üzerinden giderek veya ne bileyim, yine kendi kaynaklarımızdan olan kitaplar üzerinden yorumlar yapıyoruz.” (F-Melike).

“Genel olarak herkesin anlayabileceği namaz, zekât, oruç, ramazan aylarında, zaten genelde bununla alakalı... Tabi ince noktasına kadar anlatılmıyor bayanlara. Anlamayacakları için...” (S-Behice).

Sohbetlerin içerikleri farklı olsa da cemaate/tarikata bağlı olan kişilerde ortak etkilere neden olduğu görülmektedir. Bu ortak etkilerin en önemlileri ise bağlayıcılık kazandırma, kişinin kendi sorunlarına cevaplar bulabilmesi, görevinin yerine getirmenin hazzı ve kendilerini iyi hissetme gibi durumlar olarak nitelendirilebilir.

Dinî Grup Ortamından Ayrılma Kaygısına İlişkin Bulgular

Tablo 4: Grup Ortamından Ayrılma Kaygısı

Kodlar (Dinî Gruba Katılma Nedeni) ⁴	İ	M	R	S	G	N
Günaha Giretim	2	2		1		5
Sevaplardan Mahrum Kalırım					1	1
Dinî ve Manevî Etki					2	2
Maneviyatım Azalır					1	1
Dünyevileşirim					1	2
Allah'tan Uzaklaşırım	1				1	2
Cehennemlik Olurum			1	2		3
İbadetler Eksik Olur	1	1		1		3
Sosyal Kaygılar					1	1
Tek Başıma Kalırım					1	1

İ : İsmailağa Cemaati, M: Menzil Tarikatı, R: Rıfai Tarikatı, S: Süleyman Efendi Cemaati, G: Gülen Cemaati

Katılımcılar, dinî gruplarından kendileri dışındaki nedenlerden kaynaklı bir ayrılma durumunda *psikolojik*, *sosyal*, *dinî ve manevî kaygı* ifadeleri kullanmışlardır. *Psikolojik kaygı* ifadesi olarak “boşlukta hissedirim” (11 kişi), “kendimden emin olmam” (6 kişi), “çok mutsuz olurum” (1 kişi), “huzursuz olurum” (4 kişi) gibi ifadeler kullanılmıştır. *Manevî kaygı* ifadesi olarak “günaha gire-

⁴ Dini grup üyelerinin dini gruptan ayrılma olasılıklarının birden fazla nedenlerinin olabileceğini belirtmesi, tabloya yansıtılmıştır.

rim” (5 kişi), “Allah’tan uzaklaşırım” (2 kişi), “maneviyatım azalır” (2 kişi), “dünyevîleşirim” (1 kişi), “sevaplardan mahrum kalırım” (1 kişi), “ibadetler eksik olur” (3 kişi), “Cehennemlik olurum” (3 kişi) gibi ifadeler kullanılmıştır. Bazı katılımcılar ise dinî gruplarından ayrılma fikri için “Allah nasip etmesin/ Allah daim etsin.” (6 kişi) gibi ifadelerin ötesinde konuşmak istememiştir. Bunun yanı sıra *sosyal kaygı* ifadesi olarak “sohbetlerden uzaklaşırım” (1 kişi) ve “tek başıma kalırım” (1 kişi) gibi açıklamalarda bulunulmuştur.

Dinî ve Manevî Kaygılar

Dinî gruptan ayrılma ihtimali sorusuna yöneltilen ilk tepkiler, “Allah korusun!”, “Allah çıkartmasın.” şeklinde olmuştur. Katılımcıların çoğunluğu ayrılma ihtimalini dahi düşünmekten kaçınmış ve genel olarak başlarına olumsuz şeyler gelebileceğini ifade etmiştir:

“Mürşidimden ayrılırsam şeytan olurum. Şeytanın başına ne geldiyse o olurum.” (R-Sinem).

“Çıkamam. Yani çok şey kaybederim. Allah’tan uzaklaşırım, maneviyatım azalır.” (F-Semiha).

“Allah muhafaza, cehennem çukurlarını boylarım.” (S-Selma).

“Bir kişi bu cemaate katkıda bulunurken, sen de aynı şekilde ondan sevap alıyorsun. Böyle bir bonus varken bunu terk etmek pek akıl kârı değil yani.” (F-Melike).

Söylemlerden anlaşıldığı üzere katılımcılar, çoğunlukla, gruplarını din ve maneviyat ile özdeşleştirmiştir. Bu dinî ve manevî atmosferden ayrılmak istememektedirler.

Sosyal Kaygılar

Katılımcılar için dinî grubun sosyal açıdan önemli bir işlevi olduğu görülmüştür. Dinî gruptan ayrılma ihtimali “tek başıma kalırım” ve “sohbetlerden uzaklaşırım” gibi kaygılarla ifade edilmiştir:

“Olumsuz her türlü davranışa gerçekten vesile oluyor. Bir kalkan gibi, fanus gibi biri tutmayınca öteki tutuyor elinden... Tek kaldığım zaman nefsim beni ele geçiriyor. Ama bir halkaya tutunduğunuz zaman kuvvet kazanıyorsunuz.

Ben düştüğüm zaman elimden tutan birisi muhakkak oluyor.” (F-Saliha).

Psikolojik Kaygılar

Katılımcılar, gruplarından çıktıklarında, ağırlıklı olarak kendilerini boşlukta hissedeceklerini ifade etmiştir:

“Tamamen boşluğa düşerim.” (R-Filiz).

“Nasıl ağacın iç kavuğu olmaz, boş, öyle hissederim herhalde.” (S-Aygül).

Katılımcıların gruplarından çıktıklarında kendilerini boşlukta hissedeceklerini düşünmeleri, gruplarına olan bağlılıklarını göstermektedir.

Dinî Liderin Önemine İlişkin Bulgular

Tablo 5: Dinî Liderin Önemi

Kodlar (Dinî Liderin Önemi) ⁵		İ	M	R	S	G	N
Şahsına Yapılan Atıflar	Ehli Sünnet Bir İnsan	2	2		1	2	7
	Muhterem Bir İnsan		3			2	5
	Mütevazı Bir İnsan		1	3			4
	Allah’a Yakın Bir İnsan	2		1			3
	İslam’ı Yayılmaya Çalışıyor	2		3	4	4	13
	Hız.Muhammed’in Soyundan Geliyor	1	2				3
	İslam’ı Yaşıyor	1	1			2	4
	Peygamberlerle Konuşuyor	1					1
Etkisine Yapılan Atıflar	Kalben Bağlıyım (Bana Hitap Ediyor)		2	3	3		8
	Ahirette Bana Yardım Edecek				4		4

İ : İsmailağa Cemaati, M: Menzil Tarikatı, R: Rıfai Tarikatı, S: Süleyman Efendi Cemaati, G: Gülen Cemaati

Katılımcılardan dinî gruplarının liderlerini tanımlamaları istenmiş ve bu tanımlamalar, *şahsına yapılan atıflar* ve *etkisine yapılan atıflar* olarak temalandırılmıştır. Liderlerin *şahsına yapılan atıflar*, “ehlisünnet bir insan” (7 kişi), “muh-

5 Katılımcılar için liderin birden fazla öneminin olması tabloya yansıtılmıştır.

terem bir insan” (5 kişi), “mütevazı bir insan” (4 kişi), “Allah’a yakın bir insan” (3 kişi) “Hz. Muhammed’in soyundan geliyor” (3 kişi), “İslam’ı yaymaya çalışıyor” (13 kişi), “İslam’ı yaşıyor” (4 kişi), ve “peygamberlerle konuşuyor” (1 kişi) gibi ifadeleri içermektedir. *Etkisine yapılan atıflar* ise “kalben bağlıyım (bana hitap ediyor)” (8 kişi), “ahirette bana yardım edecek” (4), kodlarından oluşmaktadır. Katılımcıların, dinî grup liderleri ile ilgili yorumlarında, onlara olumlu özellikler atfettikleri görülmektedir. Buna göre katılımcılar, liderlerinin “İslam’ı yaymaya çalışıyor” (13 kişi) görüşünü benimsemiştir.

Şahsına Yapılan Atıflar

Müridler, şeyhi İslami bilginin edinilmesinde, merkezi, figür olarak görürler (Atay, 1996: 369). Katılımcılardan bazıları liderlerinin Hz.Muhammed’e benzediğini (*S-Selma*) hatta peygamberlerle konuştuğunu belirtmiştir (*İ-Rümeysa*).

Liderin şahsına yapılan atıflardan biri, onun ehlisünnet oluşudur. Mürşidin ehlisünnet olduğuna dair en fazla vurguyu, İsmailağa Cemaati yapmıştır.

“Peygamber efendimize riayet eden, tamamen ehlisünnet vel cemaat” (*İ-Derya*).

Bazı katılımcılar liderlerinin Hz.Muhammed’in soyundan geldiğine inanmaktadırlar:

“Peygamberimizin soyundan oldukları için, biz de Peygamber’in sünnetini uyguladığımız için, bu devirde onlar gibi yaşıyoruz gibi geliyor bana.” (*M-Feyza*).

“Allah dostları, velileri, kesintisiz Hz. Peygamber’den geldiği için...” (*İ-Rabia*).

Katılımcılar dinî liderlerinin çoğunlukla mübarek ve mütevazı bir insan olduğunu aktarmışlardır.

“Şeyhi gördüm evet geçen sene gittik. Çok mübarek birisi. İnsan gerçekten etkileniyor... Allah dostu.” (*M-Yaren*).

“Hoca Efendi, Efendimize âşık bir insandır. Yani gerçekten onun hayatını hayat edinmeye çalışan, nadir şahsiyetlerden bir tanesidir.” (*F-Hacer*).

Etkisine Yapılan Atıflar

Farklı dinî gruplarda da olsa, dinî lider seçiminin kendi tercihleri dışında olduğuna inanları görmekteyiz:

“O (şeyh) beni buraya çağırdı.” (*S-Behice*).

Liderlerin sıkıntılı anlarda yanlarında olduklarına inanan katılımcılar vardır:

“Kocamın dolandırıcı olduğu ortaya çıktı... Hocam, en büyük zorluğu da yaşarsın, seni dünyaya geri döndürür.” (*R-Esma*).

“Üstazım, yanlış da yapsam benden haberdardır... Bir otobüs durağında bile sıkıştığım zaman, ‘Destur ya Hazreti Üstaz!’ derim, faydasını görürüm.” (*S-Selma*).

Tarikata bağlılığın insanı kötülüklerden koruyacağına ve ahirete hazırlık olduğuna inanç, farklı araştırma sonuçlarında ortaya çıkmıştır (Aktaş, 2014: 70, 74, 94). Dinî grupların bazılarında, dinî liderin ahirette şefaate edeceğine inanılmaktadır:

“Rabbim tüm günahlarımdan pişmanım. ‘İnşallah ben bir daha yapmayacağım.’ deyip söz veriyorsunuz. Mürşidinizi şahit tutuyorsunuz. Mürşit ahirette, ‘Rabbim, şahidim tövbesine.’ diyecektir. Allah peygamberimize şefaate yetkisi verecek. Allah dilediği zaman dostlarına da şefaate yetkisi verecek.” (*M-Melek*).

“Bir mürşide bağlandıysan, peygamberimize tam bir ümmet olduysan, onun sancağının altında olacaksın. Toplanıp torpille geçeceksin, ibadetle değil sadece. Çünkü ibadete kulun ihtiyacı var, Allah’ın yok.” (*S-Selma*).

Bazı katılımcılar için dinî grup lideri, gruplara yönelme nedenidir. Bu kişiler, kalben mürşitlerine bağlı olduklarını belirtmiştir:

“Birçok tarikat, cemaat lideri var ama ben onlara kendimi daha yakın ‘hissediyorum.’” (*F-Büşra*).

“Kalben de Süleyman Hilmi Tunahan Hazretleri’ne bağlı olduğum için birçok evliya olabilir ama zamanın mürşidi tektir.” (*S-Merve*).

“Bu (dinî grupta olmak) üstada muhabbet işidir. Muhabbetin yoksa o cemaatte barınamazsın.” (*S-Tuğçe*).

Bazı katılımcıların ise ileri derecede liderlerine bağlı oldukları görülmüştür:

Mürşidim var başka hiçbir şeyim yok... Ben onun için yaratıldım. O benim sahibim... Mürşit Hazreti Peygamber'dir. Tecelli ediyor, tamamen haklı. Kendine dair taşıdığı bir şey yok yani.” (*R-Sinem*).

“Şu anda gelse dese ki, ‘Senin canın, kanın Fatma’ya lazım. Çıkar onu ver!’ dediği anda hazırım, diye düşünüyorum.”(*R-Şerife*).

“Ne kadar güçlü olursan ol, bir rehber olmadan tek başına yapamazsın.” (*M-Yaren*).

Grup liderine itaatin gerekli olduğunu savunanlar da olmuştur:

“İnsanın hayattaki bütün savaşının mürşidinin önünde baş vermesi gerektiğini düşünüyorum. Her geçen gün aklıma güvendiğin, nefesine güvendiğin... Mürşidine çok büyük diyorsun, ben ona âşığım diyorsun ama o sözünü tartıyorsun. Yani olmaz yani olmamışsın yani. İstersen binlerce rekât namaz kıl olmuyor yani.” (*R-Sinem*).

“Mürşitler bütün evlatlarına yardım ederler. Kim daha fazla teslim olursa ona daha çok yardım ederler. Teslimiyetle alakalı bu durum.” (*M-Melek*).

Görüldüğü üzere dinî gruplar için lider, gruba yönelme ile birlikte bağlılıkta önemli bir etkiye sahiptir.

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada, kadınların dinî gruplara yönelme, katılma ve bağlanma nedenleri mülakat yöntemi ile derinlemesine incelenmiştir.

Araştırmamızda, katılımcıların yaş aralığı ortalaması 38 yaş olarak bulunmuştur. Yaşın ilerlemesi ile doğru orantılı olarak dinî yaşantıda da değişimler olması muhtemeldir. Yaşın ilerlemesiyle yaşanan psikolojik ve fizyolojik değişimler kişiyi dine yöneltebilmektedir. Bazı araştırma sonuçlarında yaşın ilerlemesiyle birlikte dinî yaşantıya daha fazla ilgi gösterildiği görülmüştür (Sezen,

1993, s. 289; Günay, 1999, s. 276; Mehmedoğlu, 2004, s. 167; Karaca, 1997, s. 348; Yapıcı, 2007, s. 265).

Araştırmamızda, çalışmayan kadınlar olmakla birlikte (% 48 ev hanımı ve % 4 emekli) çalışan (% 36) veya öğrenci olan (% 12) kadınlar da vardır. Ayrıca araştırmamızın katılımcılarından “düşünerek harcama yaparım” diyenler (41 kişi) % 82 oranı ile çoğunluğu oluşturmaktadır. Bu da çoğunluğun ekonomik durumunun orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Araştırma sonuçlarında genel olarak çalışmayan kadınların dinî vecibelerini daha çok yerine getirdikleri (Açıkgöz, 2010, s. 86) çalışmayan kadının, çalışan kadına göre tasavvufi yaşantıyı sürdürmeye daha uygun bir ortam bulabildiği çıkmıştır (Cengil, 2003, s. 230-231). Ancak, araştırma sonucumuza göre ekonomik düzeyi düşük olan veya çalışmayan kadınların dinî gruplara yöneldiği gibi bir durum söz konusu değildir. Bulgularımız, kişinin kendi sosyo ekonomik durumuna, mizacına veya beklentilerine göre bir dinî grupla etkileşim halinde olabileceğini göstermiştir.

Araştırma bulgularına genel olarak baktığımızda, kadınların dinî gruplara yönelme nedenlerinden aile, arkadaş ve hocaların etkisi ve liderin etkisi ile birlikte dinî gruba bağlı yurt ve dershaneler, medya etkisi, boş zamanı değerlendirme olarak genellediğimiz *sosyal nedenler* daha etkili çıkmıştır. Bu yönlendirmeler içerisinde aile yönlendirmesi (17 kişi) ve arkadaş etkisi (15 kişi) önem kazanmaktadır. Aile ilişkilerinde dinin çok önemli bir yeri olduğu empirik çalışmalarla da kanıtlanmıştır (Mahoney ve diğerleri, 2003, s. 220; Coştu, 2011, s. 235- 236; Yetik, 1996, s. 229; Okutan, 2013, s. 386; Karataş, 2004, s. 240-244; Bilge, 2008, s. 126- 130).

Araştırmamızda yaşanan psikolojik problemlerin, dinî gruba girmede önemli bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Bazı katılımcılar arasında problemlerine teselli aramak için dinî gruba girenler vardır. Bu kişiler genel olarak kendilerini daha iyi hissettiklerini ve problemlerin üstesinden geldiklerini belirtmişlerdir.

Dinî gruplar, modern hayatın değişimine ayak uyduramayan insanların sosyal, ekonomik ve psikolojik problemlerinden kaynaklanan acılara sığınak işlevi görüp tepkilerin yönlendirildiği ve teselli edildiği ortamlar olabilmektedir (Çelik, 2011, s. 26-27). Yaşanılan problemler, kişileri dine yönelttiği gibi (Açıkgöz, 2010, s. 62; Kılıç, 2009, s. 174) din değiştirmesine dahi sebep olmaktadır (Köse, 2008, s. 261; Ray, 1999, s. 316- 317; Jindra, 2011, s. 3, 26). Bu nedenle insanların yaşadığı çevresel, ekonomik veya psikolojik problemler onların radikal kararlar almasına neden olabilmektedir. Problemlerden uzaklaşmak ya da çözüm bulmak adına dinî gruplara yönelmek, bu kararlar arasında yer alabilmektedir.

Araştırma bulgularımıza göre katılımcılardaki problemlerin nedenleri, sosyal olaylardan kaynaklı yaşanan psikolojik problemlerdir. Bunun yanında hayata anlam verememek, boşlukta hissetmek de bu problemler arasındadır. Araştırma grubumuz kadın katılımcılardan oluşmaktadır. Unger ve Crawford (1996, s. 555,559) kadınların, erkeklerden daha çok ve daha farklı ruhsal problemleri olduğunu belirtmişlerdir. Genelde kadın ağırlıklı ruhsal hastalıkları, depresyon, agorafobi, basit fobiler, bedenselleştirme rahatsızlığı, kaygı durumları, cinsel işlevsizlik, histerik kişilik bozukluğu, kişilik bozukluğu, borderline kişilik bozukluğu ve çift kişilik olarak belirlemişlerdir. Ancak sosyal şartların değişmesiyle birlikte, kadınların da ruhsal sorunlarının zaman geçtikçe değiştiğini gözlemlemişlerdir.

Kadınların, erkeklere oranla kaygısal hastalıklara daha eğilimli oldukları (Vaus, 2002, s. 32), genel olarak daha fazla psikolojik rahatsızlık gösterdikleri (Ekşi, 2001, s. 225; Cırhinlioğlu ve diğerleri, 2013, s. 210), ölüm kaygısı ortalama puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğu (Yıldız, 2006, s. 197) ile ilgili çalışmalar da mevcuttur. Psikolojik farklılıklar evli, dul ve bekâr kadınlar arasında dahi değişmektedir. Örneğin Vaus’a göre (2002, s. 29) bekâr kadınların ruh sağlıkları evli kadınlara göre daha iyidir. Katılımcılardan bazıları, kendilerini ifade ederken yaşlarının getirdiği olgunluğa, evli olmaya ve anne olmanın farklı bir durum olduğuna vurgu yapmıştır.

Dinî grupları ayrı ayrı incelediğimizde de sosyal nedenlerin daha etkili olduğu görülmektedir. Bu nedenler arasında Gülen Cemaatine bağlı dershanelerin, Süleyman Efendi Cemaatine bağlı yurtların, Cemalnur Sargut’un ise medyadaki etkisinin diğer dinî gruplara göre daha etkili olduğu söylenebilir. Bu durum da dinî grubun sosyal hayatta yaptığı hizmetlerin ve kitle iletişim araçlarını aktif bir şekilde kullanmasının etkisini bize göstermektedir.

Katılımcılara dinî gruplara katılma nedenleri sorulmuştur. Bu nedenler kişisel, dinî ve manevî olarak ikiye ayrılmıştır. Bu nedenlerden en fazla öne çıkan yanıt “Allah’ın rızasını kazanmak” (12 kişi) olmuştur. Sonrasında ise “tebliğde bulunmak” (11 kişi) ve “insanlara yardım etmek” (11 kişi) olduğu açıklanmıştır. İnsanlara yardım etmek ile çoğunlukla onlara dinî ve manevî açıdan yardımcı olmak kastedilmiştir. Buna göre, üyeler dinî gruplara en çok dinî ve manevî nedenlerden ötürü katılmaktadır. Bu durum, katılımcıların dinî gruplara dinî ve manevî açıdan büyük bir önem atfettiklerini de göstermektedir.

Bulgularımıza benzer şekilde araştırma sonuçlarına rastlamak mümkündür. Kaya’nın (2007, s. 78) araştırma sonucunda, ankete katılan kadınların %

91,3'ü, İslam'ı yaşayabilmek için tarikata girilmesi gerekliliğini savunmuştur. Erman'ın (2005, s. 77-78) Nakşibendî tarikatına mensup 36 tanesi bayan, 4 tanesi erkek olmak üzere toplam 40 kişi ile yapmış olduğu mülakatta, sofilere tasavvufa niçin yöneldikleri, niçin tasavvuf yolunu seçtikleri sorusu sorulmuş 20 kişi ahlaken olgunlaşma şeklinde cevap vermişlerdir.

Katılımcılar, farklı dinî gruplar hakkında çoğunlukla eleştiri yapmak istememiştir. “Hepsi aynı yol” deyip duruma bütüncül bakanların yanında karşlarına kendi gruplarından farklı bir dinî grup çıkmadığı için “bilгим yok” diyenler de vardır. Eleştiride bulunanlar ise kendileri dışındaki grupları genel anlamda manadan yoksun ve şekilci olarak değerlendirmiştir. Sonuç olarak, katılımcılar, kendi kişiliklerine ve beklentilerine uygun olan dinî gruplara yönelmiştir. Ayrıca kendi gruplarının farkını diğer dinî gruplara dair belirttikleri eksiklikler üzerinden ortaya çıkarmaktadırlar.

Katılımcılar farklı grupları eleştirirlerken bir açıdan da kendi gruplarına neden katıldıklarını açıklamışlardır. Her dinî grubun ön plana çıkan bir imajı vardır. Örneğin İsmailî Cemaati dinî emirleri yerine getirme noktasında daha hassas iken (Çakır, 1990, s. 61) Rıfâî Tarikatı edepli olmayı daha ön planda tutmaktadır (Efe, 2008, s. 272). Süleyman Efendi Cemaati kendi belirledikleri din dersini önemsemekte (Çakmak, 2013, s. 103) ve belirledikleri kuralların dışına çıkamamaya gayret göstermektedir (Çakır, 1990, s. 137). Gülen Cemaati dinî eğitimin yanında seküler eğitime de ağırlık verirken (Efe, 2008, s. 120) Menzil Tarikatı'nda imanı kurtarmanın öncelendiği görülmektedir (Konuralp, 2006). Kadınlardan bazılarının dinî gruplara bu özellikleri nedeniyle katıldığı gözlemlenmiştir.

Katılımcıların dinî gruba bağlılıklarını ölçmek için onlara gruplarından ayrıldıklarında neler hissedecekleri, kendilerinde bir değişim olup olmayacağı sorulmuştur. Konu ile ilgili olarak katılımcılar, gruplarından ayrılma ihtimalini daha çok psikolojik kaygılarla anlatmıştır. Ağırlıklı olarak boşluğa düşeceklerini belirtmişlerdir. Çünkü bu gruplar sohbet, kermes, seminer gibi çeşitli organizasyonlarla katılımcıların hayatlarında önemli bir alanı işgal etmektedir. Bir diğer neden ise dine yönelttiği düşünülen bu tür ortamlardan kopmak istememeleridir. Gruplarından ayrıldıklarında dinî vecibelerini yerine getiremeyecekleri, dinî bilgiden ve örnek arkadaşlardan uzaklaşacakları kaygısı yaşıyor olabilirler. Bu nedenle bu dinî ve manevî atmosferden ayrılmak istememektedirler. Çünkü aralarında birliktelik sağlanmış olan grup üyeleri birbirlerine daha olumlu bakar, kendilerini grupla daha özdeşleştirir ve grubun normlarına daha çok uyarlar (Hogg, 2007, s. 342).

Sohbetlerin dinî gruba bağlılıkta psikolojik, dinî ve manevî etkisi vardır. Sohbet ortamları dinî gruba aidiyet duygusu sağlamaktadır. Çünkü sohbetlerle devam etmek dinî gruba bağlılığı canlı tutmaktadır. Katılımcılar çoğunlukla sohbet ortamlarının etkisiyle ilgili psikolojik nedenler öne sürmüştür. Grup üyelerinin aktardığı üzere sohbet ortamları mutlu olma, kendini yenileme, ruhu arındırma, iç huzuru gibi olumlu psikolojik etkiler sağlamaktadır. Katılımcılar en çok sohbet ortamlarının psikolojilerine iyi geldiğini aktarmıştır.

Menzil Tarikatı, Gülen Cemaati, Rıfâî Tarikatı üyeleri sohbetlerin psikolojik etkisinden bahsederken, İsmailî Tarikatı ve Süleyman Efendi Cemaati üyeleri, sohbetlerin dinî etkisinden bahsetmiştir. Katılımcılar arasında bu iki tarikatın yurtlarında dinî içerikli dersler alarak yetişen kişilerin olması bu sonuçta etkili olabilir. Sohbetlerde her dinî grup kendi kaynak kitaplarından faydalanmaktadır. Ancak kaynak kitaplar farklı da olsa sohbetlerin kişilerde bıraktığı hissiyat aynıdır ve dinî gruba bağlılığı sağlayan en önemli etkenlerdendir.

Sohbetlere katılmanın psikolojik açıdan katılımcıların mutlu olmalarını sağladığı, Aktaş'ın (2014, s. 101) bulgularıyla da doğru orantılı çıkmıştır. Eraydın'a göre (2003, s. 58) sohbet, irşad ve tebliğin en önemli kaynaklarından birisidir. Sohbet ortamları katılımcıların sosyalleşmelerine (Okutan, 2013, s. 392) ve davranışlarını kontrol etmelerine katkıda bulunur (Kaya, 2007, s. 79). Sonuç olarak katılımcılar, çoğunlukla sohbetlerin psikolojilerine iyi geldiğini düşündükleri için ve dinî bilgi edindikleri için dinî grup sohbetlerine devam etmeyi âdeta ihtiyaç olarak algılamaktadırlar. Oluşan bu ihtiyaç duyma hissi ise dinî gruba bağlılığı arttırmaktadır.

Bir gruba katılmanın, bireye, bir yere ait olmak, başkalarından ilgi görmek, sosyal kimlik kazanmak gibi faydaları vardır (Kağıtçıbaşı, 2014, s. 273-274). Cemaatlere bağlı olan bireylerin, aidiyet duygusu kazandıkları (Kurt, 2009, s. 101) dinî cemaat üyelerinin, üye olmayanlara göre hayatlarından daha memnun oldukları ile ilgili araştırmalar mevcuttur (Hallahmi ve Argyle, 2000, s. 453, 455, 460). Bazı araştırma sonuçlarında dinî gruba mensup olan kişilerin, dinî manevi kazançlar dışında bir dinî gruba mensup olmanın verdiği bazı imkânlarından yararlandıkları, özellikle dostluk ortamından hoşnut oldukları görülmüştür (Bilge, 2008, s. 130). Myers, George, House ve diğerlerinin araştırma sonuçlarına göre sosyal desteğin, kişilerin psikolojisini olumlu yönde etkileğini ve iyileşmeyi kolaylaştırdığı tespit edilmiştir (Koenig ve Larson, 2001, s. 72). Bulgulara göre dinî grupların, insanın kendisini rahat hissedebileceği, sosyalleşebileceği bir ortam sağladığını söyleyebiliriz. İnsanın kendisi gibi düşünen bireylerle

olması hayata daha kolay tutunmasına yardımcı da olabilir. Bununla birlikte dinî gruplar, yardım etme gibi prososyal davranışlar kazanmada da etkilidir. Ayten'in (2009, s. 169) araştırma sonucunda görüldüğü üzere dindarlık yardım etmede önemli bir faktördür. Özellikle dinî gruplarda üyeler birbirlerini yardım etmeye teşvik etmekte; üyelere bu konuda çeşitli görevler verilmektedir.

Yapılan bazı araştırmalarda da görülmüştür ki, dinî grup üyeleri için liderlerin tavsiyeleri ve yaşantısı hem hayatlarını şekillendirmede etkili olmakta (Erman, 2005, s. 96-97; Okutan, 2013, s. 376; Aktaş, 2014, s. 113) hem de toplumdaki diğer dinî otoritelerin söylemlerinden daha üstün tutulmaktadır (Yetik, 1996, s. 225). Ayrıca dinî grup liderlerinin söylemleri ayet veya hadislerden önce referans olarak gösterilebilmektedir (Okutan, 2013, s. 386). Aktaş'ın da (2014, s. 122) aktardığı üzere tarikat büyükleri toplumsal uzlaşma konusunda da merkezî bir rol üstlenmektedir. Müridler, şeyhlerini kendileri için en iyi model olarak kabul etmektedir. Herhangi bir sorunda ilk başvurdukları kişi şeyh ya da onun halifeleri olmaktadır. Onların verdikleri karar her iki taraf için de bağlayıcı olmaktadır.

Günümüzde Mürid ve Mürşid ilişkisinde birtakım değişimler yaşanmaktadır. Geleneksel tekke eğitiminde verilen yüz yüze dersler yerini konferanslara, TV programlarına, video kasetlere ve yazılı metinlere bırakmıştır. Bu durumun en önemli nedeni, müridlerin sayılarının artması ile yüz yüze ilişkinin imkânsızlaşmasıdır (Özdalga, 1998, s. 115). İncelediğimiz dinî grupların bu tür değişimlerden etkilendiği görülmüştür.

Dinî gruba yönelme noktasında liderin etkisi en fazla Rıfâî Tarikatında kendisini göstermiştir. Bunda medya etkisinin önemi büyüktür. Ayrıca Rıfâî, Menzil ve İsmailî Tarikatına bağlı katılımcıların açıklamalarından anlaşıldığı üzere dinî grup liderini yakından görmek onlara duygusal olarak bağlılığı arttırmaktadır. Görüldüğü üzere, dinî grup liderlerini uzaktan görmek, onlarla konuşabilmek, onların olduğu mekâna yakın olmak onlara hayranlık duymayı, onların dinî gruplarına katılmayı ve onlara daha fazla bağlanmayı sağlamaktadır.

Sonuç olarak dinî gruba yönelme, katılma ve bağlılıkta ağırlıklı olarak psikososyal, dinî ve manevî nedenler ön plandadır. Kadınlar, çoğunlukla sosyal nedenlerden ötürü yöneldikleri bu tür gruplarda inançlarını daha iyi öğrenmek ve yaşamak; maneviyata yönelmek, dinî lideri manevî rehber edinmekle birlikte Allah'ın rızasını kazanmak, tebliğ etmek, insanlara yardım etmek; sosyal ve psikolojik problemlerden uzaklaşmak, grup ortamlarında sosyalleşmek gibi nedenlerden ötürü bu tür gruplarda bulunmaktadır.

Dinî gruba girmeden önce, ayrıntılı olarak araştırma yapanların oranı düşük seviyededir. Bunda, dinî gruba yönelten kişilere duyulan güvenin yanında, bu tür gruplara girmenin akıldan çok kalp ile ilgili olduğu düşüncesi de ağır basmaktadır. Dinî gruplara girdikten sonra ise gruba bağlılıkla birlikte itaat önem kazanmakta ve sorgulamalar ötelenmektedir. Bu nedenle, bu tür gruplara katılmadan önce doğru bir şekilde din eğitimi almak ve dinî gruplar hakkında araştırmalar yapmak, bu tür grupları daha objektif bir şekilde değerlendirmeyi ve daha doğru tercihler yapmayı sağlayacaktır. Ayrıca bu durum, dinî öğretileri sağlıklı bir biçimde öğrenmek ve yaşamak adına daha faydalı olacaktır.

Kaynakça

- Abbas, S. B. (2002). *The female voice in sufi ritual*. Austin: Universty of Texas Press.
- Açıkgöz, S. (2010). *Toplumsal Değişim Sürecinde Kadın Dindarlığı (Adıyaman/Çelikhan Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi SBE.
- Aktaş, A. (2014). *Tarikatların Toplumsal İşlevi. (Diyarbakır Kadiri Tarikatı Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi SBE.
- Altıntaş, H. (1981). Din Psikolojisi ve Tasavvuf. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (4), 171-197.
- Annette, M., Pargament, K.I., Murray-Swank, A. ve Murray-Swank, N. (2003). Religion and the sanctification of family relationships. *Review of Religious Research*. 44(3), 230-236.
- Atay, T. (1996). *Batıda Bir Nakşi Cemaati*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ayten, A. (2009). *Prososyal Davranışlarda Dindarlık ve Empatinin Rolü*. Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE.
- Badinter, E. (2011). *Kadınlık mı Annelik mi?* (Çeviren: A. Ekmekçi). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Bilge, E. (2008). *Nakşibendilikte Kadın (Ulaşlı Köyü Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi SBE.
- Bop, C. (2005). Roles and the position of women in Sufi Brotherhoods in Senegal. *Journal of the American Academy of Religion*, 73(4), 1099- 1119.
- Büyükkara, M. A. (2007). Dinî Grup Yapılarında Dine İlişkin Muhtemel Anlama ve Temsil Sorunları. *Usûl: İslam Araştırmaları*, 7, 107-136.
- Cengil, M. (2003). Tasavvufi Yaşantıya Yönelmede Etkili Olan Psiko-Sosyal Faktörler. *Tasavvuf Dergisi*, (11), 213-240.
- Chittick, W. C. (2003). *Tasavvuf*. (Çeviren: T. Koç). İstanbul: İz Yayınları.

- Cirhinlioğlu, Z., OK, Ü. ve Cirhinlioğlu, F. (2013). *Dindarlık, Ruh Sağlığı ve Modernite*. Ankara: Nobel Akademi Yayınları.
- Coşkun, A. (2011). *Sosyal Değişme Kadın ve Din*. İstanbul: Rağbet Yayınları.
- Coştu, Y. (2011). *Toplumsallaşma ve Dindarlık*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Çakır, R. (1990). *Ayet ve Slogan Türkiye’de İslami Oluşumlar*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Çakmak, E. (2013). *Süleymancılık Cemaatinde Dini Eğitim Metotları*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE.
- Çelik, C. (2011). *Türkiye’de Dini Grupların Sosyolojisi*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları.
- De Vaus, D. (2002). Marriage and mental health. *Family Matters*, (62), 26-32.
- Efe, A. (2008). *Dini Gruplaşma ve Cemaatleşme Olgusunun Sosyolojik Açısından İncelenmesi (Isparta Örneği)*. Isparta: Tuğra Matbaası.
- Ekşi, H. (2001). *Başaçıkma, Dinî Başa Çıkma ve Ruh Sağlığı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma*. Doktora Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi SBE.
- Erman, E. (2005). *Mistik Dindarlarda Benlik Kontrolü (Self-Control) ve Ahlaki Güç*. Yüksek Lisans Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi SBE.
- Göka, E. (2004). *İnsan, Toplumlar, Zihniyetler, Kimlikler*. Ankara: Aşına Kitaplar.
- Günay, Ü. (2000). *Din Sosyolojisi*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Günay, Ü. ve Ecer, V. (1999). *Toplumsal Değişme, Tasavvuf, Tarikatlar ve Türkiye*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları.
- Hallahmi, B. B. ve Argyle, M. (2000). Dindarlığın Etkileri 1. (Çeviren: A. Şahin). *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (10).
- Helminski, C. A. (2004). *Sufi Kadınlar Saklı Bir Hazine*. (Çeviren: A. Özer). İstanbul: Samsara Yayınları.
- Hogg, M. A. ve Vaughan, G. M. (2007). *Sosyal Psikoloji*. (Çeviren: İ. Yıldız, A. Gelmez). Ankara: Ütopya yayınları.
- Işıldar, L. (2012). *Tasavvuf ve Kadın, Halveti Uşşâki Topluluğu Üzerine Psikolojik Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. Çorum: Hitit Üniversitesi, SBE.
- Jindra, W. İ. (2011). How religious content matters in conversion narratives to various religious groups. *Sociology of Religion*, 72(3), 275-302.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2014). *Yeni İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Evrim Yayınları.
- Karaca, F. (2000). *Ölüm Psikolojisi*. İstanbul: Beyan Yayınları.
- Karasar, N. (2001). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.

- Karataş, G. (2004). *Tarikatlara Yönelmenin Sosyo - Kültürel ve Psikolojik Nedenleri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE.
- Kaya, K. (2011). *Kadın Dindarlığı ve Sosyalleşme (Yeni Süksün Kasabası Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi SBE.
- Kılıç, M. N. (2009). *Kadına Yönelik Şiddet: Sosyo-Psikolojik Arka Plan, Manevi Boyut, Hukuki Yaptırımlar*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi SBE.
- Koenig, H. G. ve Larson, D. B. (2001). Religion and mental health: Evidence for an association. *International Review of Psychiatry*, (13), 67–78.
- Konuralp, O. (2006). *Türkiye'nin Tarikat ve Cemaat Haritası*, <http://www.hurriyet.com.tr/pazar/5097892.asp> 17 Aralık 2014.
- Köse, A. (2008). *Neden İslam'ı Seçiyorlar?* İstanbul: İz Yayıncılık.
- Kurt, V. (2009). *Liberal Yurttaşlık Düşüncesinin Cemaatçi Yaklaşım Açısından Eleştirisi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, SBE.
- Kuş, E. (2003). *Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri*. Ankara: Anı Yayınları.
- Mehmedoğlu, A. U. (2004). *Kişilik ve Din*. İstanbul: DEM Yayınları.
- Neuman, W. L. (2013). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*. 1.Cilt. (Çeviren: S. Özge). Ankara: Desen Ofset.
- Okutan, B. B. (2013). *Türkiye'de Popüler Kültür Din ve Kadın*. İstanbul: Düşün Yayınları.
- Özdalga, E. (1998). *Modern Türkiye'de Örtünme Sorunu Resmi Laiklik ve Popüler İslam*. (Çeviren: Y. Alogan). İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Özüdoğru, H. N. (2009). *Kırsal Yaşamda Kadın ve Din (Konya Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE.
- Punch, D. (2005). *Sosyal Araştırmalara Giriş Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Ray, S. G. (1999). *Rediscovering İslam: A Muslim journey of faith, religious conversion*, (Edit. : C. Lamb, M. D. Bryant). New York: Cassell.
- Raudvere, C. (1998). Female dervishes in contemporary Istanbul: Between tradition and modernity. In: K. Ask, M. Tjomsland (eds). *Women and Islamization: Contemporary Dimensions of Discourse on Gender Relations*. Oxford and New York: Berg. 125–45.
- Sabbah, F. A. (1992). *İslam'ın Bilinçaltında Kadın*. (Çeviren: A. Erol). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Sarıkaya, M. S. (1998). Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Dinî Tarikat ve Cemaatlerin Yeri. *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (3), 93-102.

- Sarmış, İ. (2010). *Rivayetlerin Ortaya Çıkardığı Olumsuz Kadın Algısı*. İstanbul: Düşün Yayınları.
- Sezen, Y. (1993). *Türk Toplumunun Laiklik Anlayışı*. İstanbul: İFAV Yayınları.
- Sezgin, F. (2013). *Türkiye’de Toplumsal Değişme Sürecinde Dini Gruplar ve Meşruiyet Kazanma Yolları*. Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi SBE.
- Schimmel, A. (1999). *Ruhum Bir Kadındır*. (Çeviren: Ö. E. Akbulut). İstanbul: İz Yayınları.
- Schimmel, A. (2001). *İslamın Mistik Boyutları*. İstanbul: Kabalcı Yayınları.
- Şahin, İ. (2006). Değişim Sürecindeki Bir Anadolu Kasabasında Kadın Dindarlığı: Boğazlıyan Örneği. *Dindarlığın Sosyo-Psikolojisi içinde*. (Editörler: Ü. Günay, C. Çelik). Adana: Karahan Kitabevi.
- Tarhan, N. (2005). *Kadın Psikolojisi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Uludağ, S. (1995). *Sufi Gözüyle Kadın*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Unger, R. ve Crawford, M. (1996). *Women and gender a feminist psychology, Gender and psychological disorders*. USA: The McGraw-Hill companies, Inc.
- Yapıcı, A. (2007). *Ruh Sağlığı ve Din*. Adana: Karahan Yayınları.
- Yetik, E. (1996). *Tarikatlar ve Dini Hayat*. Samsun: Kardeşler Ofset.

Reasons for Women's Inclination, Joining and Adhering to Religious Groups

Fatma BAYNAL *

Erkan YAMAN **

Introduction

Sufi teachings in Turkey are very popular among women (Helminski, 2004, p. 2). As the studies show (Şahin, 2006, p. 332; Açıkgöz, 2010, p. 52, 85; Altıntaş, 2005, p. 65-67; Özudoğru, 2005; Kaya, 2011, p. 118) women seem to be more interested than men in spiritual/mystical matters.

One of the reasons may be the fact that women find a more romantic and poetic way of transmitting their religious feelings in sufism (Schimmel, 2001, p. 423) because mystical experience or sufi dimension of religion can carry a pious person to a spiritual life full of sensations and excitement, or it is an alternative for those who long for a life of higher sentimentality and ecstasy (Çelik, 2011, p. 26). Another reason for women's interests in religious groups may be the problems arising with the changes in women's lives after modernism and secularism (Raudvere, 1998, p. 125). The sense of loneliness caused by the increase in marriage age or the increase in divorces (Sarmış, 2010, p. 9; Badinter, 2011, p. 137) as well as the destroyed marriage life by social pressure and patriarchal

* PhD Student, Sakarya University, Institute of Social Sciences, Department of Psychology of Religion

Address for correspondence: Elmahkent Mahallesi, Taluk Sokak, Daire No: 14/13 Ümraniye - İstanbul

E- mail: fatmayogurtcu@gmail.com

** Assoc. Prof. Dr. , Sakarya University Faculty of Education, Department of Educational Sciences

E- mail: eyaman@sakarya.edu.tr

culture on the one hand and difficulties in business life (Tarhan, 2005) may be directing women to religious groups. The fact that sufi understanding has a more positive approach towards women than other Islamic sciences could be due to another reason for women to incline to religious groups. To illustrate this we might mention the sufis writing about the love for an unreachable woman in their poems and, therefore, women find a place for themselves in sufi gatherings (Schimmel, 1999, p. 22; Sabbah, 1992, p. 16; Uludağ, 1995, p. 13). Moreover sufi lodges are places where women are able to conduct mystical and religious activities. Women are given important roles in these places (Abbas, 2002, p. 1). Women in the past found the opportunity for self-realization and the rise socio-psychologically in takkas and zawiya. This is why most of the sage women in Islamic World come from a sufi background (Coşkun, 2011, p. 161).

Nevertheless there are few studies about women's activities in religious groups (Abbas, 2002, p. 1). Its reason might be the fact that women do not want to put themselves forward or religious groups are not legal. For example, Aktaş conducts a study about Qadiri order in Diyarbakır with 139 people, 120 men and 19 women. He explains the reason for fewer women being interviewed with the fact that they are more timid, go to the sufi order less than the men do and do not have contact with the shaykh or his halife (Aktaş, 2014, p. 113). Raudvere (1998, p. 133) who studies Halwati-Jarrahi order observes that male dervishes move in the open space while women's rituals and activities are less visible.

This article examines the reasons for women inclination to joining and adhering to religious groups taking the groups they are demographically belong to into consideration. Our study is important as it does not research only one group but looks into five different religious groups. Questions to be answered in this study are as follows:

1. Why do women have inclination toward religious groups?
2. Why do women join religious groups?
3. What is the most important factor for women's attachment to religious groups?

Methods

Quantitative research methods are used in this study. Interview forms are shaped based on the theoretical side of the research, experts' opinions and data obtained from preliminary interview. In particular, pre-practices had an important role in shaping the interview form. Main and sub-questions are categorized under certain titles.

Research group of the study includes the women belonging to Süleyman Efendi's religious community, Gülen's religious community, The Order of İsmailağa, The Order of Adıyaman Menzil and The order of Rıfai (Cemalnur Sargut group). The interviewees are coded with pseudonyms in order not to be identified. Ten members from each group are interviewed. Codes are given based on the first letters of each religious group. Hence the order of İsmailağa is coded as İ, Gülen's religious community as F, Menzil order as M, Süleyman Efendi's religious community as S and The order of Rıfai as R. Interviewees are found through snowball sample technique. Volunteers are informed that the study will be used for scientific purposes, their identities and records will not be disclosed.

In conclusion, preliminary interview were done in Istanbul-Fatih in August 2012 and the interviews were completed between September 2012 and April 2014.

Data Analysis and Interpretation

The records were transcribed and analysed. Content analysis was used in transcription. Some data in the study are shown in tables, similar opinions are grouped and codes are created. Codes are divided into categories based on the themes they include. Also demographic frequency of interviewed women is analysed using SPSS 16.0 program and interpreted accordingly.

Characteristics of the Participants

Sample of this study on the women who are members of religious groups is the female members of particular religious groups living in Istanbul. Sample includes 50 women who are members of five different religious groups living in Istanbul Pendik, Sultanbeyli, Maltepe, Kadıköy, Ümraniye, Fatih, Üsküdar, Kartal, Rumeli Hisarüstü and Kâğıthane.

Average age of the participants is 38. The youngest of the participants is 18 while the oldest 64. 39 of the participants are married, 10 unmarried and 1 widow. 21 of the participants (42%) are primary school graduates, 8 participants (16%) high school, 18 participants (36%) college/university and 2 participants (4%) have MA/PhD degree. Looking at the professions of the participants we see that the majority is educators. 48% of them (24 participants) are housewives and 20% (10 participants) are teachers. 2% of the participants (1 participant) is Qur'an course teacher, 2% (1 participant) is dormitory manager, 6% (3) vo-

lunteer Qur'an teacher, 12% (6) student, 2% (1) works in human resources, 2% (1) economy, 2% (1) trade. 4% (2) are retired. 48 participants (96%) have lived in urban areas in most of her life while 2 participants (4%) in rural regions. Majority of the answers 82% (41 participants) to the question asked to measure the purchasing power of the participants is "I have rational purchasing habits". 12% (6 participants) answered as "I purchase comfortably" and 6% (3 participants) answered as "I barely purchase anything except basic needs".

Data Analysis

Data about the Reasons for Inclination to a Religious Group

Some codes are created according to the participants' answers to the question "What is the reason for your inclination to the religious group you belong to? Could you tell us how it has happened?" These reasons are categorized under four codes which are psychological reasons, social reasons, religious and spiritual reasons.

Data about Joining a Religious Group

The participants are asked about their reason to join a religious group. Some codes are set based on the answers. The codes are divided into two sub-categories as personal reasons, religious and spiritual reasons. The most commonly stated religious and spiritual reason is "pleasing the God" (12 participants).

A Glance at Different Religious Groups

The participants avoid criticising other religious groups when they are asked. Some say "all of them are the same path" while others confess their ignorance about other religious groups. Those who criticise other orders mostly find them as formalistic and lacking the spirit.

Data about the Participants' Attachment to a Religious Group

The participants are asked questions about the importance and influence of the gatherings' atmosphere. Data is analysed in two categories, psychological effect, religious and spiritual effect. Nine participants see the gatherings as "psychological treatment". They use following statements about these gatherings: "I am

happy at the gatherings” (7 participants), “I renew myself” (8 participants) and “I feel at peace” (8 participants). Explanations for religious and spiritual reasons are “I increase my knowledge about religion” (11 participants), “I realize my mistakes” (11 participants), “they lead me to religious practices” (9 participants) and “they refresh my spirituality” (9 participants).

Data about the Idea of Leaving the Group

The participants mostly stated their psychological, social, religious and spiritual concerns in their answers to the question about the possibility of leaving the group. The statement about psychological concern is mostly “I would feel hollow” (11 participants), religious concern is mostly “I would be committing sins” (5 participants).

Data about Leader's Characteristics

The leader has tremendous effect on people's joining and adhering to religious groups. The participants are asked to define their religious group's leader. Three categories are assessed based on their definitions: References to his personality and references to his impacts. The most agreed (13 participants) is spreading Islam belonging to references to his personality.

Conclusion and Discussion

This study examines thoroughly women's inclination towards, joining and adhering to religious groups using interview method.

Looking at the results in general, among the reasons for women's inclination towards religious groups, social effects seem to be most influential, which could be summarized as family, friends, teachers and leader's effect as well as dormitories and courses owned by the religious group, media effect and recreation. Inducement by the family (17 participants) and friends (15 participants) seem to be the most important reasons. It is proven by some empirical research that religion has a very critical role in family relations (Mahoney, Pargament, Swank & Swank, 2003, p. 220; Coştu, 2011, p. 235- 236; Yetik, 1996, p. 229; Okutan, 2013, p. 386; Karataş, 2004, p. 240-244; Bilge, 2008, p. 126- 130).

Our study shows that psychological problems have a big impact on one's decision to join a religious group. There are participants seeking for consolation for their problems in a religious group. They say that they feel better by and

large, and they think that adhering to a religious group help them overcome their problems.

The participants are asked about their reason to join a religious group. These reasons are divided into two: personal and religious/ spiritual. The most important reason for being a member of a religious group is religious and spiritual reasons. The major answer seems to be “pleasing the God”. Then comes “spreading the dawah” (11 participants) and “helping people” (11 participants). Participants mostly mean “helping people” in a spiritual way. So we can say the reason for the participants to be in a sufi order is grounded in a religious and spiritual background.

Similar to our results, Kaya (2007, p. 78) in his study shows 91.3% of the women who are interviewed defend that one must join a sufi order to practice his/her religion. In Erman’s study (2005, p. 77-78) 40 interviewees, 36 women and 4 men who are members of Nakshibendi order, are asked why they tend towards sufism and choose sufi path and 20 of them mention moral maturation as an answer.

Most of the interviewees would not like to make criticism about other religious groups. Some look at the issue in a holistic way by saying that “all are the same” while others assert that they have not encountered any other religious group so they do not have information about them. Those who criticise other groups point out that they are devoid of spirit and formalistic in general.

The participants criticism about other groups is in a sense the answer for the preference for their own group. The participants are asked about their feelings and the changes they might go through in case they should leave the group in order to measure their degree of attachment to the group. The participants have answered the question about the possibility of leaving the group with some anxiety. They mostly say that they would feel hollow because these groups have an important place in the participants’ lives through participating in organizations such as; lessons, charity sales and seminars.

Religious lessons have a psychological, religious and spiritual impact on one’s attachment to a religious group. The atmosphere in these lessons give a sense of belonging to the participants. As the members of the groups assert, these lessons have positive psychological effects such as happiness, refreshment, purification and inner peace. The majority of the participants characterize the atmosphere in the lessons as psychological treatment. The results in Aktaş’s

study (2014, p. 101) are parallel with our findings that participating at the lessons help the participants feel happier. According to Eraydın (2003, 58) lessons are the most important sources of guidance and dawah. Lessons contribute to the participants' socialization (Okutan, 2013, p. 392) and give a sense of control over their behaviours (Kaya, 2007, p. 79).

The studies show that the leader's advices and life is a model for the members of the religious group to reshape their life (Erman, 2005, p. 96-97; Okutan, 2013, p. 376; Aktaş, 2014, p. 113) and they value these advices over other religious leaders' discourse (Yetik, 1996, p. 225). Also the leaders' words may be a more influential reference over Qur'anic verses and hadith (Okutan, 2013, p. 386).

In conclusion the reasons for inclining towards, joining and adhering to a religious group are mainly psychosocial, religious and spiritual. The women who tend towards a religious group for social reasons stay in these groups in order to be under the spiritual guidance of a religious leader, learn and practice religion in a better way, incline to spirituality, leave their personal problems aside, spread the dawah, help people, and socialize in a religious atmosphere.

The number of people who make a profound search before joining a religious group is very few. The reason for this is their trust for the person who leads them to the group as well as their belief that joining a religious group has to do with the heart more than the mind. Once one joins a group, obedience presides over and questioning is undermined. Therefore it would be useful to get the correct religious education and to make a search about religious groups before joining a religious group. They would be more objective about religious groups and make more accurate choices. Also it would be useful in terms of learning and practicing religious teachings in a sound way.

Keywords- Women, Religious groups, Communities, Orders, Adhering